

חי זה צאלה ברנסי

הישראלית (מק"י), והשתתף בהקמת תנועת אל-ארד ביחד עם צברי ג'רייס (כיום אחד ממנהלי המכון למחקר פלסטיני שהיה בבירות, נתפס עליידי צה"ל עם כניסתו לעיר והוחזר בשל-מותו בעת שיחזור השבויים במיסגרת החילוּפין עם אש"ף), חביב קהוואג'י מחיפה (שהורשע מאוחר יותר בפעילי לוח עויינת, גורש מן הארץ ב-1969 ומנהל כיום בית-דפוס בדמשק), מנצור קדרוש מנצרת (עוסק בהוצאת ספרים בנצרת).

הארבעה, ביחד עם פעילים נוספים, פרשו ממק"י על רקע סיכסוך גדול שהיה בין התנועה הנאצריסטית בעולם הערבי ובין תומכי עיראק. ברית-המועצות, ואחריה גם מק"י, תמכו במנהיגות העיראקית של עבד-אל-כרים קאסם. על רקע זה קמה תנועת אל-ארד (בעברית: האדמה). הם יצאו כדיבריהם נגד הקו הקומוניסטי ששלט במק"י, וניסו להקים תנועה ערבית לאומית שקראה אז, כימים של מימשל צבאי חמור בכפרים הערביים, לשיוויון זכויות במדינת ישראל ולביטול ה-מימשל הצבאי.

דיבריהם של הערבים הלאומיים התפרשו בעיני השילטונות בארץ כלאומנות קיצונית, החותרת תחת השילטון החוקי במדינת ישראל, והם ניסו להכשיל את התנועה המתפתחת. כאסיפת היסוד לתנועה, שהתקיימה ב-1959 בנצרת, החליטו הנוכחים להוציא עיתון. רישיון לא ניתן להם, כמוכן, והם הוציאו בכל פעם כתבי-עת תחת שם אחר, כשהמילה אל-ארד משולבת בכל אחד מן השמות השונים. היתה זו הפעם הראשונה שערכים העלו בארץ דרישות של קבלת זכויות שוות, של הכרה בזכות הפליטים לחזור למולדתם, הכרה בתנועה הלאומית הערבית וקריאה לישראל להיות חלק בלתי-נפרד ממדינת המרחב.

ב-1960 הואשם ברנסי, ביחד עם אחרים, בהוצאת עיתון ללא רישיון

שאק ג'בארה, מי שהיה תלמידו של ברנסי ב-1954 בבית-הספר התיכון בטייבה, וזכר כי פעם ניסה לברוק את המורה שלו: "מצאתי ספר דיקרוק ישן ובו ניתחו שיר בערבית בשלוש צורות. שאלתי את צאלה איך הוא היה מנתח את השיר, ולהפתעתי הוא הסביר בדיוק נמרץ את שלוש האפשרויות הדיקרוקיות לנתח את השיר".

הוא גאון בערבית! אומרים עליו תלמידיו לשעבר.

את שנותיו הראשונות כמורה עשה ברנסי תחת שילטון המימי

המורשת הערבית בכפר טייבה שבי משולש. מטרתו המכוון, כפי שהוגדרו עליידי מקימיו, הן ארבע: הקמת ספרייה ערבית אקדמית, הקמת יחידה לחקר המורשת הערבית, יחידה לחקר הפולקלור ותוכנית לימודים לסטודנטיים.

צאלה ברנסי (56) נולד בטייבה למישפחה מוסלמית, אחד משיבעה אחים ואחיות. מבין האחים הוא הגדול. את לימודיו התיכוניים עשה ברנסי בטולכרם הסמוכה, בתקופת שילטון המנדט הבריטי. כשסיים את לימודיו

הבן הבכור אמו של ברנסי (85) היא חולת-לב. מעל מיטתה תמונתו של צאלה בנה. ברנסי הוא הגדול בין שלושת

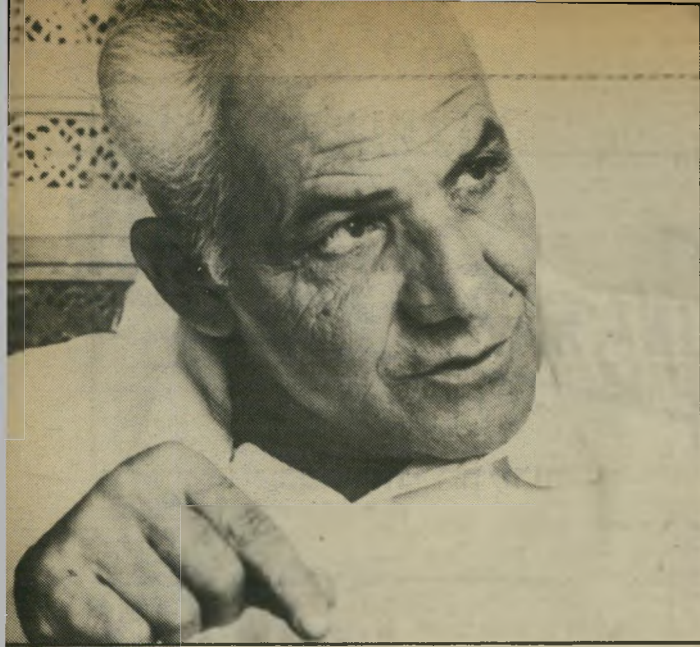
האחים. יש לו גם ארבע אחיות. מאז שיחוררו מן הכלא לפני חמש שנים הוא גר בבית אחד עם אמו ואחותו. משמאל למעלה: ברנסי אחרי שיחוררו.

של הצבאי, שרר אז ביישובים הערביים במדינת ישראל. זו היתה התקופה הכי קשה, נזכר עומר ברנסי, אחיו הצעיר של צאלה, הרומה לו כשתי טיפות מים. כלילות היה עוצר מן השעה 9 בערב ועד לזריחת החמה למחרת. כלילות היינו יושבים בבית ומשחקים קלפים, או שומעים רדיו. לא היה מה לעשות. מרי פעם, כלילות, היו באים מן המימשל הצבאי לביקורת. לראות אם אנחנו אכן בבית, ובימים, מי שרצה לצאת מן הכפר, היה צריך לבקש רישיון מיוחד מן המימשל.

פרש ברנסי ביחד עם חבי רים אחרים מן המפלגה הקומוניסטית

התכוננים עבר לירושלים להשלים את לימודיו. הוא הצטיין בעיקר בערבית ובאנגלית.

ברנסי שהה בירושלים עד 1948, וכשפרצה המלחמה חזר לביתו שבי טייבה והתחיל לעבוד כאיש משרד החינוך הישראלי, כמורה לערבית בבית-הספר בכפר, שבו רוב המורים והמנהל היו יהודים. תלמידיו מאז זוכרים עד היום את שיעורי הערבית המתקיים שלו: הוא לימד ערבית אחרת, סיפרו השבוע, הסגנון שלו משך את כל התלמידים עד כדי כך, שאחרי השיעורים היינו רצים לחפש עוד ועוד ספרים בערבית, גם כאלה שמחוץ לתוכנית הלימודים.

ומן קצר אחרי שיחוררו מן הכלא קיבל את צורה-היתוך הראשון. לפי הצו, בתחילתו של אלוף פיקוד המרכז, אסור היה לברנסי לצאת מטייבה, כפרו. היה עליו להתייצב פעם ביום במיש-טרה, ובליילה אסור עליו לצאת מביתו, כשהשטרים באים מרי פעם לבית אמו הזקנה לוודא שהוא אכן שומר על תנאי הריתוק, וכך, בכל חצי שנה היה ברנסי מקבל צו מחדש לחצי שנה נוספת. מקור-רפנסה לא היה לו, מכיוון שלא היתה שום אפשרות לחזור ללמד בבית-הספר בכפר, במיסגרת משרד-החינוך.

אחיו הם שפירנסו אותו והוא התגורר עם אמו ואחותו. מה שהיה מקבל מאיתנו, היה מספיק לו, סיפר השבוע עומר, אחיו. לא היה לו איפה לבזבז את הכסף מכיוון שהיה מרותק לכפר.

במשך כל התקופה סבל ברנסי כאבים אימים בגבו ובכל פעם הגיש בקשה לצאת לטיפולים רפואיים בחו"ל. השילטונות סירבו לאפשר לו. לבסוף, לפני 10 חודשים, עתר ברנסי לבג"ץ בבקשה שיאפשרו לו לצאת לטיפולים.

בית-המישפט העליון קיבל את בקשתו, וביוני 1983 שוחרר ברנסי מן הריתוק ואיפשרו לו לצאת מן הארץ. "צאלה, אומר אחיו, לא ישתנה.

עשר שנים ישב בכלא באשמה ביטחונית. עכשיו הוא הפך גיבור לאומי בכפרו

המחשבה אצלו ברם. יכולים לעצור אותו, לרתק אותו ולשבור לו את הרגליים, הוא לא ישנה את דעותיו". פעם, בראיון עיתונאי אחרי שידו רורו מן הכלא, נשאל ברנסי מי הוא — אם הוא ערבי-ישראלי, אם הוא מוסלמי או פלסטיני. ברנסי ענה: אני קודם כל פלסטיני, אחר-כך פלסטיני ולבסוף אני פלסטיני. וכזה אני אהיה עד שתיתפר הבועה הפלסטינית.

בתקופת שהותו בחו"ל — עד שחזר לארץ, השבוע — וגם לפני נסיעתו, קרא ברנסי לשיתוף-פעולה עם כוחות רמוקרטיים יהודיים בישר-אל ומחוצה לה לשם פיתרון הבועה הפלסטינית.

הוא אדם ישר, אחראי ועושה למען הציבור, לא למען עצמו, אומרים עליו אנשים מטייבה. יש לו קסם אישי רב, חוש-הומור, הוא מוכשר מאוד ויש לו כושר נאום יוצא מן הכלל. הוא יודע לנתח עניינים, להסביר דברים. הוא משכיל מאוד. יש לו טון גברי וחזק והוא שולט במיכמני השפה הערבית, בקי בספרות הפלסטינית, בספרות הערבית המודרנית והוא מצטט ומשלב דברים מתוכם בנאומיו. הוא דינאמי ביותר וכשהוא נואם הוא ממש משחק על הבימה כמו שחקני-אסטרטגיה. הוא מלא חיים. ענת סרגוסטי

נגו להיות רווק, מספר ווצפי מנצור, חברו הטוב, שהיה יחד איתו באל-ארד.

בשיחות אחרות נהג ברנסי לומר כי העתיד אינו נראה לו טוב דיו כדי להביא ילדים לעולם. הוא חשש כי ילדיו יסכלו כמוהו מצווי-ריתוק וממא-סרים בגין ריעות.

ב-1964, לפני הבחירות לכנסת השישית, החליטה תנועת אל-ארד להקים רשימה מפלגתית. אך השיל-טונות דחו את בקשתם להירשם כ-תנועה פוליטית. מנהיגי התנועה פנו לבג"ץ, אך גם זה דחה את טענתם ובפסק-הדין נאמר בין השאר: "זכותה האלמנטרית של כל מדינה לשמור על חירותה ועל עצם קיומה בפני אויבים מכוחן ובפני הנהגים אחרים בבית, ואין לדרוש משום מימשל, שבשם השמירה על חירות ההתאגדות הוא ייתן את הגושפנקא שלו להקמת גיס חמישי בתוך גבולות מדינתו..."

לוי אשכול, שהיה אז שר-הביטחון, החליט בעיקבות פסק-דין זה להוציא את אל-ארד אל מחוץ לחוק, בתוקף סמכותו לפי תקנות ההגנה, שעת חירום, 1945.

אולם אנשי אל-ארד לא ויתרו והקימו מפלגה בשם "רשימת הסוצי-אליסטית", שהתכוונה להתמודד בבחרי רות ב-1965. ברנסי הוצב כראש הרשי-

מה, אך ועדת הבחירות המרכזית פסלה את הרשימה ולא איפשרה לה להת-מודד. גם פניה לבג"ץ נדחתה, בטענה שרשימה זו שוללת את קיומה של מדינת ישראל.

יתרה מזאת: ראשי הרשימה — ברנסי, ג'רייס, קהוואג'י וקדרוש — הוגלו, כל אחד למקום אחר בארץ, למשך כמה חודשים, עד לאחר הבחירות. ברנסי נשלח לערד ואחרי כן הועבר לבית-שאן. באותה תקופה אסור היה לו להיפגש עם איש מבני מישפחתו. הוא היה בגלות.

חייו של צאלה ברנסי רצופים בשרשרת ארוכה של מעצרים, צווי-ריתוק ומאסרים.

ב-1967, ביום הראשון לפרוץ המילי-חמה, נעצר ברנסי מעצר מינהלי, ללא כל אישום, ושוחרר רק אחרי חודש. האשמה ביטחונית: קשרים עם איר-גונים עויינים. הוא הורשע ברין ונגזרו עליו 10 שנות מאסר בפועל. ברנסי ריצה את עונשו עד תום והשתחרר ב-1979, כשהוא איש חולה, הסובל מבעיות קשות בחוליה השלי-שית בצווארו.

עם שיחוררו עלה לירושלים לבית-החולים אל-מקאסד ברה-הויתים, שם קיבל טיפולים רפואיים.